

JÓ SZERENCSET

MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati HETI SZAKLAP.

III. évfolyam.

17. szám.

1910. január 23.

Szerkeszti:

LITSCHAUER LAJOS

kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és

Telefon:

o kiadóhivatal:

Szerk.: 4.

Selmeczbánya

Kiadóhiv.: 5.

Nyomda: 29.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ára: egy évre 12 K.

Az előfizetés megkönnyítésére havi 1 K észleteket is elfogadunk. A megrendelésre vonatkozó aláírások egy évre kötelezők.

TARTALOM: A zártkutatómányok átruházásáról.

Opál-bányászat. — **Tudomány-Gyakorlat.** Vashegy és környékének régi bányamiveletei. (2 rajzzal.) — **Szemle.** Bányamivelés. — **Vaskohászat.** — **Vegyesség.** — **Közgazdaság.** A magyar vasipar jövője. — **Közgazdasági hírek.** — **Mérleg** — **Piaci hírek.** — **Osztalék.** — **Statisztika.** — **Hírek.** **Személyi hírek.** — **Híradások.** — **Főiskolai körökből.** — **Társadalmi hírek.** — **Vegyes hírek.** — **Hírek a külföldről.** — **Munkasüggék.** — **Balesetek.** — **Szakoktatás.** — **Irodalom.** **Lapszemle.**

A közlemények csakis a forrás megjelölésével vehetők át.

A zártkutatómányok átruházásáról.

— Irta: Dr. Fehér Manó oraviczabányai ügyvéd. —

(Folytatás a 296. oldalhoz.)

A tárgyalt eset, sajtóságosan komplikálódik s a felmerült vitás jogviszony érdekes alakulatot vesz akkor, ha az eladott birtok a szoros értelemben vett magyar területen fekszik és ha ezen birtokon csak ásványszén fordul elő s ez okból a kérdésben forgó zártkutatómányok csakis a szén bányászása céljából lettek bejelentve.

Tudjuk ugyanis, hogy míg Ausztriában az ásványszén az állam egész területén szabad, addig nálunk a szent korona területe az ásványszén tekintetében két részre oszlik anynyiban, amenynyiben nálunk az ásványszén csak Erdélyben, Horvát-Szlavonországban s a volt határ-örvidéken szabad, a szorosabb értelemben vett magyar területen pedig a földbirtok tartozékát képezi.

Ennek megfelelőleg bányahatóságaink minden kutatási engedélyükben és minden zártkutatómányi bejelentésről szóló bizonyítványukban határozottan figyelmeztetik a kutatót, hogy köszénre kutatni, vagy bányát nyitni az 1861. évi ideiglenes törvénykezési szabályok értelmében csakis az illető földtulajdonos beleegyezésével lehet.

E szerint az általunk fentebb kontemplált esetben a régi tulajdonos, ha az eladott birtokon bejelentett s a fentiekben kifejtett jogi véleményünk szerint továbbra is az ő kizárólagos tulajdonát képező zártkutatómányokban kutatni, vagy adományozott bányatulajdont szerezni akar, ezt csakis az új tulajdonos beleegyezésével teheti.

Hogyha pedig az új tulajdonos ezt a beleegyezését megtagadja, akkor a zártkutatómányok ugyan továbbra is az ő tulajdonát fogják képezni, ámde azok gyakorlatilag hasznavehetetlenek lesznek azért, mert tulajdonosuk azokban éppenséggel nem kutathat és még kevésbé szerezhethet adományozott bányavagyont; minélfogva ezen zártkutatómányok úgy a tulajdonos magánérdeke mint az állam közérdeke szempontjából teljesen értéktelenek lesznek.

Ilyen komplikációkat okoz s ilyen jogi képtelenségekre vezet a gyakorlati életben mostani áldatlan bányajogi állapotunk, amely szerint az ásványszén a magyar birodalom egyik részében szabad, másik részében pedig a röghöz van kötve.

Azt hiszem, hogy ha minden egyéb érveinktől egészen el is tekintünk, úgy a gyakorlati élet által minduntalan felvetett ilyen és hasonló természetű kétes jogi esetek s az ezekből eredő vitás jogi kérdések már magukban véve is eléggé indokoltá teszik azon már évtizedek óta hön táplált óhajunkat, hogy a bányajog kodifikációja végre valahára hazánkban is a szomszédos nyugati kulturállamok ujabbkori bányajogi alkotásainak figyelembe vételével s a modern jogfejlődés követelményeinek megfelelő módon befejeztessék; vagy más szavakkal: hogy az ezen követelményeket mindenben kielégítő *magyar bányatörvény* *mielőbb életbe léptetessék.*

(Vége.)

A magyarországi opálbányászat.

(Történeti, geológiai és bányászati viszonyok.)

— Irta: *Abzinger Gyula* okl. bányamérnök. —

(Minden jog fentartva.)

(Folytatás a 298. oldalhoz.)

Abból, hogy az opálképződés csupa esetlegességgel kapcsolatos s nagyrészt a kőzet szövetetének alakulásától és a repedések méreteitől függ, nyilvánvaló, hogy annak fölkeresésénél támaszkodni jóformán semmire sem lehet. Minden nap el lehetünk készülve a teljes sikertelenségre vagy arra, hogy vagyont érő kincseket tárunk föl egyetlen szerencsés robbantással. Ezért a bányászkodás sikere itt főleg a türelemtől és pénzbeli kitartástól függ és gyakran megesett, hogy több évi eredménytelen kutatás költségeit és veszteségeit néhány gazdag lelet sokszorosan visszafizette.

Ilyen volt a Vilmos altáró szintjénél 4 m-el mélyebben fekvő művelésben talált darab*, s az melyet most Bécsben, az udvari gyűjte-

* L. *Remenyik L.* említett cikkét.

ménytárban őriznek, s melyért egy alkalommal 50.000 font sterlinget ígérték.*

Ilyenformán az opál képződésének szem előtt tartása bár biztos kombinációt nem ad, mégis legalább az eshetőségek mérlegelésére nyújt némi támasztópontot és a biztosan sikertelen műveletek végzéstől megóv.

Reményt nyujtónak tekinthetjük a kőzetet, ha a már említett mákos-kalácshoz hasonló kinézésű repedések vannak benne s ezek mentén víz szivárog.

Vetődések és üregek szintén biztató jelek, mert itt a kőzet elváltozásai mellett valószínűleg alkalmas talaj jött létre a kovásv kiválása-, illetve az opál képződéséhez, főleg akkor, ha erősen kilúgzott kőzet rész lefelé kevésbé elbontott tömegben folytatódik.

Az opál nemcsak a ma fejtés alatt álló Libankán fordul elő, hanem a környék legkiemelkedőbb pontja, az 1092 m. magas Simonka is tartalmaz nemes opált, sőt mint mondják, a gazdagabb leletekre e helyen akadtak s itt az előfordulás is szabályosabb.**

Ezen kívül találtak opált, köztük értékeset is, a környék több pontján, még a zempléni határon jóval túl is. Ezen lelőhelyeknek egymáshoz való viszonya megvizsgálva egyáltalán nincs; hihető, hogy a környező hegyeknek egyforma alkotása mellett több helyen is találkoznak a libankaihoz hasonló azon elváltozások, amelyek az opálképződés feltételei.

Ezen opálterület biztosítására a Predbánya, Libanka, Sztranya, Stredna, Nizna és Bucšina egyesített bányamező 312.207 m².

a felső Rozgár bányatelek --- --- --- --- --- 49.267 m².

Összesen: --- --- 361.474 m².

adományozott bányaterület és a

Tanczoska grunderov --- --- --- --- 87.289 m².

Paseki --- --- --- --- --- 36.692 »

Tanczoska --- --- --- --- --- 50.065 »

Dubnicz --- --- --- --- --- 46.813 »

Grunderov tanczoska --- --- --- --- 4.500 »

Kralovi Láz --- --- --- --- --- 40.392 »

Összesen: --- --- 266.751 m²

kutatási terület szolgál.

Az északról dél felé huzódó Libanka-hegy, jelenleg az egyedüli hely, hol opálra művelet folyik.

A hegy eruptív tömege, mint láttuk, augitos andesit, melyben

* L. Dr. Szabó J. Ásványtan.

** Állítólag itt találták valahol a szabadban, az eddig ismert legnagyobb, a bécsi udvari gyűjteményben őrizett nemes opált.

alárendelten biotit és szulfidok vannak. Ebben az eruptiv komplexumban fordul elő az opál anyagözete, mely erősen kilúgozott, hol barnás, hol szürkés vagy vöröses kinézésű, de lényegileg a főtömeeggel azonos öszszetételű s vele ugyanegy tüzelőhelyből való.

A 65—75 m. vastag opált vezető főzóna 21 h. irányban követi a Libanka lejtőit. Délen és északon egy-egy agyagos lap határolja. E kettőt egy 2 h 5° csapású és 80° dőlésű repedés (fővető) köti össze.

A főzónán kívül még egy másik is van, É. Ny.—D. K. csapással. Ezen is voltak gazdag műveletek. Ott, hol e kettő egymást metszi, fordul elő ma is a legtöbb opál. Mivel ezen utóbbi a mai műveletek zömétől kissé távol esik, jelenleg művelés nincs rajta s a Péch vágat hajtását is, mely ennek egy mélyebb szintben való fölkeresését célozta, épen ezen ok miatt beszüntették.

(Folytatjuk.)

Tudomány-Gyakorlat.

Vashegy és környékének régi bányaműveletei.

— Irta: *Wlachovszky Mihály* bányaművezető. —

(Eredeti Közlemény a »Jó Szerencsét« számára.) *)

(Folytatás a 301. oldalhoz.)

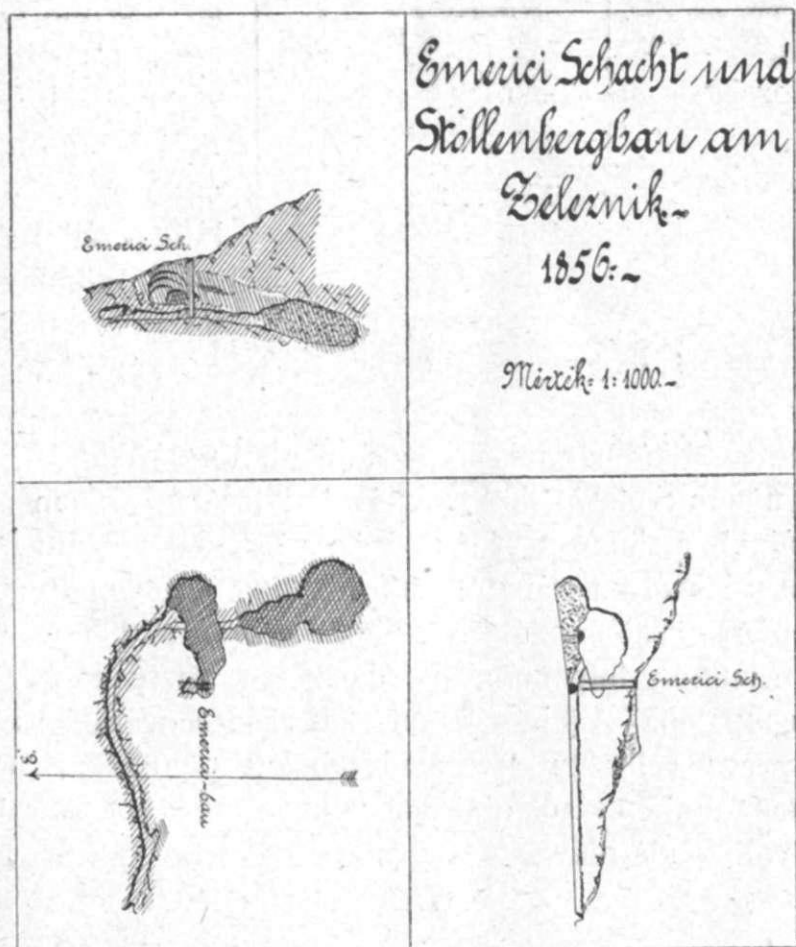
E bevezetés után rátérek az egyes régi műveleteknek a leírására; megjegyzem, hogy ezen leírással, részint tényleges tapasztalataimra, a talált szerszámokra és ácsolat-maradványokra, részint pedig a szájhagyományra támaszkodom.

Vashegyen, különösen pedig szűkebb munkaterületemben bőséges alkalmam volt a régi műveletek megfigyelésére. E műveletek némelyikében még jelenleg is folyik a fejtésmunka, csakhogy a szabályos fejtést a régi fejtésmaradványok nagyon hátráltatják. A régiiek a külszinről kiindulva a fedün keresztül (nagyon ritkán a feküben) aknát mélyítették le s mélyítő munkájukat mindaddig folytatták míg a vaskőtelepet meg nem ütöttek. A vasércztelepleben az aknát mindjárt kamaraszerűen kiszélesítettek, illetőleg a könnyebb megmunkálható tiszta vasércz-részleteket addig lefejtettek, míg a fedű- vagy feküközethez nem értek. E kamarák sokszor tetemes kiterjedésűek voltak és a kiszélesítést addig folytatták, míg a fejtőkamara pillér hiányában be nem omlott. E régi műveletek majdnem mindegyikében gondosan mellőzték a fekü- vagy fedüközvet szabaddá tételét és mindig 0.5—1.5 m. vastag

* A rajok léptékfelírása, a képeknek felükre való kisébbítése folytán, megfelelően változik. *Lts.*

vasércrészletet hagytak vissza, miből arra lehet következtetni, hogy a mellékközet duzzadó természetét ismerték, vagy sejtették és tudták, hogy vízbetörésektől tartaniok kell. Egy aknából kiindulva sokszor két vagy több szinten is egyszerre kezdték a kamaraszerű fejtést.

A fejtőmunka leginkább ék- és csákány-munkából állott; ritkábban repesztési munkából, fekete lövőporral. Egyszerre támadták meg a talpat, valamint az oldalakat is úgy, hogy a kivájt üreg többnyire harangszerű alakot kapott. Fejtő munkáiknál ritkán alkalmaztak fel-

3. sz. kép.

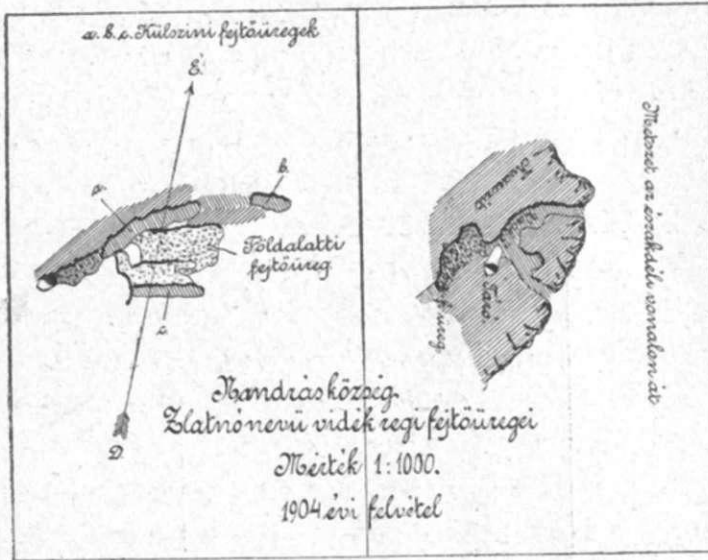
töréseket, mert az ingaszerű kalapácsütéseket nem ismerték és tudvalevőleg a feltörési munka nélkül nagyon nehéz. A termelvényt gondosan osztályozták. Az osztályozó munka abból állott, hogy a nagyobb ércdarabokat dió-nagyságig kiválogatták, az apró érczet pedig mint érték nélkül való anyagot a kivájt üregekben tömedékül visszahagyták, avagy hely hiányában a külszínre szállították, ahol a meddővel együtt hányóra került.

A vájó-szerszám régente is olyan alakú volt mint most, az és emez között azonban az volt a különbség, hogy nem volt tömör aczélból való, hanem csak élein volt aczélozva. Szerszámok voltak: bakó,

kézi kalapács, hegyes ék, csákány, fakosár, kapa, vésőfúró, kaparóvas és rézürtű. A lövőpor tartására bőrzacsó, a gyújtószálak tartására, hársfából készített tok szolgált. A gyújtószálakat leginkább

száraz csalányveszszők-ből készítették. A kapának fülkéje gömbölyű volt. Ivóvizet égetett agyagkancsóknak tartottak.

Az aknákat rendszeren 80 + 80 cm. szelvénynyel, egyosztályuan, szilárd kőzetben pedig kőrszelvénynyelmélyítették. Az aknák omló kőzetben teljes ácsolatban állottak, de nem teljes gömbölyű fadarabokat használtak a keretek készítésére, hanem 5—10 cm. vastagsággal bíró

4. sz. kép.

hasított bükkfa-, ritkábban tölgyfa-hasábokat. A szilárd kőzetben az akna-szakaszt minden ácsolat nélkül hagyták és látszólag az sem akadályozta őket munkájukban, hogy a szilárd, szívós és nehezen megmunkálható kőzet végett a függélyes iránytól eltértek. Ilyen elgörbített akna a 33 + 38. számú bányamezőben létezik, ahol a göngörítő kötélen ennek következtében a szállítás folyamán, néhol 20 cm. mély rést vágott be a grafitos kalcitpalába. A fejtési kamarákat rendszeren ácsolat nélkül hagyták, esetleg egyes lecsüngő szikladarabokat támfakkal a lezuhanás ellen biztosították. A tárok omlós kőzetben fogazattal összekötött ajtókeretekkel voltak kiácsolva.

(Folytatjuk.)

Szemle.

Bányamívelés.

Az omlás-katasztrófa Raibl-ben. Az »Österreichische Zeitschrift für Berg-und Hüttenwesen« f. évi január hó 15-én megjelent 2. számában, nyilván hivatalos adatok alapján, a Raiblben történt házomlás, a következőképpen van ismertetve: Szombaton, január 8-án délben Raiblben az állami bányászathoz tartozó bányakórház, a gróf Henckel-féle bányamező egyik fejtőüregének összeomlása következtében a föld színe alá süllyedve, összeomlott. A szerencsétlenség hét embernek halálát okozta. A köz-

munkák ministerének rendelkezésére, a bányarendőri vizsgálat megejtése közben való közreműködés, a szerencsétlenség okának a megállapítása végett és az esetleg szükségessé váló biztosító intézkedések megtételének elrendelése miatt, a kincstári bányaművek és a bányarendőri teendők ellátásával megbízott osztályok vezetői, Posch ministeri tanácsos és Rotky bányatanácsos, valamint a klagenfurti bányakapitányság inspekciós tisztviselője, Okorn bányatanácsos, azonnal a helyszíntre utaztak. A katasztrófa tárgyában megejtett vizsgálat nyomán eddig a következők állapíthatók meg. A bányakórház bedőlése minden előző jel nélkül és hirtelenül következett be. Az épület oly horpadásba süllyedt, amelynek átmérője 50 m., mélysége 10—15 m., s mely közvetlenül az omlás után azonnal vízzel telt meg. A víz felszíne, a csak néhány méterrel mélyebb fekvésű Seebach patak nivójáig emelkedett. A házomlás áldozatai: Dr. Vesely bányatárspénztári orvos, ennek neje, gyermeke, két cselédje, egy ápolónő és egy a házban lakó nyugberezett csendőrőrmester, összesen tehát hét ember. A végzetes horpadás-képződésnek okát a gr. Henckel Donnersmark-féle ólom- és cinkérczbánya, Raibl II. nevű bányájába történt víz-, iszap- és tördelék-betörés volt, amelyet az okozott, hogy az érczet vivő kőzetet, a völgytalp vízvezető görgetege felé áttörték. A Haldenhärte-nek nevezett eméközöttömeg, gálmával czementált mészkőbrekcsiának minősül. E brekcsiát a felszín alatt 25 m. mélységben és 25 m. oldalas távolságban a horpadás mellett régi nagyobb fejtőüregben, már régebben feltárták. A gróf Henckel-féle bányavezetőség legujabban e kamarából kiindulóan a Haldenhärte-be, két rövid vágatot hajtatott (2—25 m. keresztmetszéssel) egymás fölött 4 m. közben, hogy ezek segítségével, a felül fekvő vizet-vívó rétegekből, üzemi czélokra vizet tárjon fel. A fakasztott vizet a folyosók egyikében elgátolni tervezték, hogy vízhiányos időben, onnan a külre szállíthassák. A vágatok hajtására villamos fűrást és robbantó munkát használtak; váratlan vízbetörések ellen két méter hosszú előfűrészekkel dolgoztak. A vágatok hajtását ezelőtt tizenkét nappal beszüntették. Ekkor a felső vágat első perczenként kb. 50 l., az alsó vágat pedig első perczenként 100 l. vizet adott. Azóta a víz hozzáfolyása az alsó vágatba 600 l-re növekedett első perczenként úgy, hogy 100 l. az egyik fűrőlyukból, 500 l. pedig a vájóvégből és a vágat oldalaiból szivárgott elő. Az alsó vágatban a beton-gátépítés munkája volt folyamatban és a katasztrófát megelőző napon ott a munkások, a talp kiegyengetésével foglalkoztak. E munka közben két lövést adtak le, miközben állítólag az 50 cm. mély fűrészeket, dinamittal töltötték meg. A lövések-okozta rázkódtatások úgylátszik áttörték a közelben többhelyütt feltárt és átvágott brekcsiát és így útát engedtek a vízben dúsz fedütömegeknek, amelyek támasztójukat veszítve, a bánya üregébe beszakadtak. Az elszerencsétlenedett emberek hulláinak kimen-

tése sok nehézséggel jár, amennyiben az omlásnak a bánya oldaláról való felnyitása, a vízetvivő fődötömegek esetleg megisméltlődő beszakadásának lehetősége végett rendkívül veszedelmes; a beszakadt vizeknek a horpadásból való kiszivattyúzása pedig csak a Seebach patak-
nak az elgátolása után történhet meg. A gróf Henckel-féle bánya-
üzemeket, további rendelkezésig beszüntették; a kincstári Raibl I.
bányának üzemét a szakadás nem sodorta veszedelembé. *Lts.*

Vaskohászat. | **A kén befolyása a vas tulajdonságaira.**
(Mutatvány *Dr. Bartai Béla* „*A Vaskohászat Kézikönyve*“ című műve első kötetének 51. és köv. oldalairól. Szerző engedélyével. Minden jog fentartva.) A kén csökkenti a vas *oldóképességét* a karbonnal szemben és megnehezíti egyszersmind a grafit és a temperszén kiválását. Ha karbondús, de grafit-mentes, mangán-tartalmú nyersvasat kénnel ömlesztünk össze, akkor korom-alakú karbon válik ki belőle; ha ellenben megömlesztett grafitos nyersvasra olvasztott ként öntünk, akkor a felül képződött ferroszulfidréteg alatt grafit-szegényebb, vagy grafitmentes vasat kapunk. A szilícium-tartalmú vasban is kisebbedik a grafit mennyisége a kéntartalom nagyob-
bodásával, még pedig annál jelentékenyebben, minél kevesebb szilícium van jelen. A karbonnal szemben való oldóképesség csökkenése természetes következménye annak, hogy a ferroszulfid 128° fölött elegy-
kristályokat alkot a vassal. A grafitkiválás akadályozása a szulfidnak a vas szövetében való elhelyezkedésében találja megokolását. (Donald M. Levy: Iron and Steel Institute. 1908.) A szulfid ugyanis a megmere-
vedés alkalmával az eutektikumban koncentrálnak s körülveszi a cze-
mentit-kristályokat, de a további lehülés folyamán öszszefolyik s
barna sávok, foltok vagy cseppek alakjában jelenik meg a szövetben.
Az öszszefolyás azonban különösen nagyobb kéntartalom mellett so-
hase tökéletes; egy része a szulfidnak vékony hártya alakjában a cze-
mentit-kristályok között visszamarad s ez a hártya az, mely a cze-
mentit szétesését, tehát a grafitképződést akadályozza. A vas *olvadáspont-
ját* a kén leszállítja. Az olyan vasfajta pl. melynek olvadáspontja
 1279° -nál fekszik, 1% kéntartalom mellett már 1189° -nál olvad s a 4.2%
karbon-tartalommal bíró ötvözet eutektikus pontja 1% kéntartalom
mellett 1130° -ról 1118° -ra száll alá. A kéntartalmú vas azonban sűrűn
folyik s törete lyukacsos, hólyagos. Az olyan nyersvas, mely 0.6%-ként
tartalmaz, e tulajdonságainál fogva öntészeti célra már teljesen alkal-
matlan. A *keményiségre* a kén nem gyakorol észrevehető befolyást. A
szilárdságnak és *szívósságnak* sem árt, ha mennyisége a 0.1%-ot
nem haladja meg. A nagy kén-tartalommal bíró vas azonban rendes
hőmérsékleten rideg, törékeny. Ez az u. n. *hidegtörés* szoros öszsze-
függésben áll a β szulfid allotrópos átalakulásakor tapasztalható tér-

fogatnövekedéssel. A növekedés ugyanis oly jelentékeny, hogy *Treitschke* és *Tamman* mérései szerint (*Zeitschrift für anorg. Chemie.* 49. kötet.) egy-egy szulfid-részecske, ha elég erős vasburokkal van körülvéve, rendes hőmérsékleten 3000 at. nyomást fejthet ki. Kevés kén mellett ez a feszítőerő nem elegendő ahhoz, hogy hideg törést okozzon, de nagyobb kén-tartalom mellett már érezhető, még pedig annál inkább, minél több szulfid van a vasszemcsék között. Rendkívül károsan hat a kén a kovácsolhatóságra és nyújthatóságra. Ha ugyanis a kén-tartalmú vasat vörös izzáson kovácsoljuk, hengereljük vagy hajlítjuk, repedésekkel, szakadásokkal, sőt nagyobb kén-tartalom mellett darabokra esik szét. Ez a tulajdonsága a vasnak, az u. n. *vöröstörés*. Hogy a kénnek mekkora mennyisége okozhat vöröstörést, az a vas mangántartalmától lügg, mert a mangán némileg ellensúlyozza a kén káros hatását. A mangán-mentes, lágy kovácsvasfajtáknál a vöröstörés nyomai már 0.04%, kén-tartalomnál jelentkeznek; 0.7% mangán mellett ellenben a vas, 0.1%-ként is elbír anélkül, hogy határozott vöröstörést mutatna. Egyenlő összetétel mellett a vöröstörés természetesen a kén-tartalom nagyobbodásával fokozódik. Sok kén jelenlétében a vas fehér izzásnál is szakadoz; kisebb kén-tartalom mellett a kovácsolhatóság fehér izzásnál kifogástalan s a repedések csakis akkor mutatkoznak, ha a hőmérséklet a vörös izzásig szállott alá. A fehér izzásnál fellépő repedések annak a szulfidhártyának tulajdonítandók, mely nagyobb kén-tartalom mellett a cémentit- és ferrit-szemcsék körül helyezkedik el. A szulfid 920°-nál megolvad, de mivel sűrűn folyik, a megmunkálás alatt is a vasban marad s megszakítja a molekuláris folytonosságot. A tulajdonképpeni vöröstörést a γ vas β ferroszulfid elegykristályok okozzák, melyek rendkívül merevek. Ha a hőmérséklet a vörös izzás alá száll, akkor ezekből az elegykristályokból kevésbé merev β vas válik ki s a nyújthatóság megint kedvezőbbé lesz. A mangán azért csökkenti a vöröstörést, mert a kénnel mangánszulfiddá egyesül, mely vörös izzáson nem annyira rideg. A kovácsolhatósággal együtt szenved természetesen a *forraszthatóság* is, de nem olyan nagy mértékben. *Holley* (*Transactions of the Am. Institute of Mining Engineers* 6. kötet.) azt találta, hogy a lágy kovácsvas 0.046% kén mellett még nem veszít forraszthatóságából, s *Harbord* és *Tucker* (*Journal of the Iron and Steel Institute.* 1886. II.) kísérletei szerint az olyan vas is jól forrasztható, mely 0.51% mangánt és 0.125% ként tartalmaz.

Vegyesek.

Természetes gázforrások hasznosítása távvezetékek közvetítésével. Igen sok helyen vannak természetes gázforrások (így nálunk Nagysármáson is). A természetes gáznak jelentékeny fűtőértéke van és azért igen jól hasznosítható, ha alkalmas módon felfogva, csővezetékekben, gőzkazánok tüzelőtereibe vezetik

vagy gázgépek hajtására alkalmazzák. Ha a természetes gáz nagy (legalább 10 atm), nyomás alatt áll, elvezetése mi nehézséget sem okoz, mert ilyenkor csövekbe felfogva, könnyen elvezethető. Ha a nyomás a mely alatt a gázforrás áll azonban csekély, a vezető csöveknek nyitott tágasságát igen nagyra kell megszabni, miáltal beszerzés-költségük aránytalanul nagy lesz. Ilyenkor gazdaságosabb eljárás, ha a gázt kompresszorokban nagy nyomás alá helyezik és csak így bocsátják a csővezetékekbe. (Compressed Air Magazine. 1909. 7.) *Ig.* (3).

Közgazdaság.

A magyar vasipar jövője. A lefolyt őszi hónapokban a vasipar terén örvendetes élénkülés volt észlelhető. A fellendülés azonban nem ígérkezett tartósnak, mert legutóbb ismét visszaesés állott be a vasipar terén úgy, hogy a vasipar ma ismét csak máról-holnapra dolgozik. Mindamellett két jelenségre hivatkozhatunk, a melyek azt bizonyítják, hogy a konjunktúrák ismét a javulás útján vannak. Az egyik a németországi vasbehozatal megszűnése, a másik pedig a vastartók keresletének a növekedése. Az első jelenség már egymagában azt fejezi ki, hogy a nemzetközi konjunktúrák megjavultak s így a német vasipar nincsen arra kényszerítve, hogy vasipari termelésével a monarchia felé gravitáljon, ahol jelentékeny árengedményeivel nem kis kárt okozott az osztrák vasműveknek a belföldi fogyasztópiaczon. Most a helyzet Németországban jelentékenyen megváltozott. A német vasipar meglehetősen el van látva megrendelésekkel és így termékeit nem kell olcsó áron idegen fogyasztó-piaczokon elvesztegetni. A vastartók után való kereslet jelentékeny emelkedése, az építőipar fellendüléséről tesz tanúságot. Az építőipar fokozott tevékenysége pedig az egész vasipart állandóan foglalkoztatja minden téren. S minthogy az építkező tevékenység még az egész jövő esztendőben élénknek ígérkezik, úgy erről az oldalról a vasipar tartós keresletre számíthat. Éppen ezért a vasárak, amelyek az év elején inkább lefelé gravitáltak, újból emelkedőben vannak s kilátás van arra, hogy az árak nem fognak a jövőben sem visszamenő irányban mozogni. A magyar vasipar fejlődése s a jövő konjunkturáinak a kialakulása egyelőre a szokott keretekben fog mozogni. Az ellanyhulás legkedvezőtlenebb idején túl vagyunk s így most néhány évig kedvező vasfogyasztásra van kilátás, miután a kartertel még nyolcz évig biztosítja a vasműveknek a termelés kontingentálását. A nyersvastermelés azonban nem egyedüli mértéke a vasiparnak, miután a félgyártmányok és vasárúk fogyasztó-piaczát a belföldön is meg kell osztani a magyar vasgyáraknak az osztrák gyárakkal.

A különféle vasgyártmányok karteljei e mellett állandó állapotokat teremtettek, a melyek a verseny kialakulását kizárják bizonyos korláton belül. Emellett előfordulnak a megállapodások daczára is súrlódások, amelyek a szűkebb-körű karteleknek a felmondását, vagy korábbi megszűnését siettetik. Ausztriában fennállott egy osztrák vastengely-kartel, amelyhez a legjelentékenyebb stájerországi vasművek tartoztak. Ezeknek a kartelje nálunk majdnem kizárta a verseny felvételét. A kartel azonban az osztrák művek között mutatkozó egyenetlenségek miatt nem jutott az év végével megújításra, s így az érdekelt magyar vasgyárak most már komolyabban hozzáláthatnak a magyar fogyasztó-piacz ellátására. Az egyes osztrák művek, melyek évtizedekig uralták a magyar fogyasztópiacot, most mindent elkövetnek arra, hogy a magyarországi vasművek versenyét elnyomják, de a magyar vasművek, amelyek amúgyis előre számoltak a kartel felbomlásával, előre berendezkedtek termelésük jelentékeny kiterjesztésével. Most egyelőre az ország keleti és déli piacain szorulnak le az osztrák áruk a magyar gyártmányok olcsóbb szállítása miatt, de a nyugati és északi részekén még nagyon érezhető az osztrák verseny. A magyar vasiparnak a belföldi fogyasztó piaczon nemcsak az osztrák, hanem a német versenynyel is meg kell küzdeni több vasáruban, melyek tömegfogyasztása különben elegendő alkalmat adna arra, hogy ez az iparág is jobban kifejlődhessék nálunk. A csavar- és a szegecsgyártás ujabban a folytonosan erősödő német behozatal miatt kedvezőtlen helyzetbe jutott. Ezt fokozza az a körülmény, hogy az állami beruházások a parlament munkájának fennakadása miatt nem terjesztik ki üzemüket s az apróbb fogyasztókat meg a külföldi és az osztrák kereskedelem foglalja le olcsóbb ajánlatokkal. A vasútépítéshez megkívánt vasrészek az államvasuti beruházások folytatása alatt elég keresettek voltak eddig, de miután az állami beruházások egyelőre befejeződtek s a további építkezésekre csak akkor jut a sor, ha az állami kölcsönművelet végre lesz hajtva. Ezért a kilátás meglehetősen kedvezőtlen a közel jövőre nézve. Ezenkívül az osztrák behozatal is erősen nyomja a hazai készítményeket, mert azok majdnem jobban ismeretesek voltak hosszabb időn át a hazai piacokon a honi gyártmányoknál. . . . Minden, a mi útjában áll a magyar vasipar fejlődésének, röviden össze foglalható az osztrák verseny gyűjtőfogalommal. Minden lépés a melyet a magyar vasipar tesz bármelyik téren, összeütközés az osztrák versenynyel, amely rendszerint a magyar vasipar visszavonulásával végződik. Másik akadálya a magyar vas- és gépipar fejlődésének, a Balkán államokkal kívánatos kereskedelmi szerződéseinknek a hiánya. . . . Ebben az irányban gépgyárosaink már ismételten megfordultak a kormánynál, de mindeztideig bizonytalan a Balkán kivitel kérdése. . . . A nemzetközi vaspiacz helyzete kevés befolyással

van a belföldi vasipar menetére. Emlékezetes, hogy amidőn az amerikai vasipar terén erősen volt érezhető a konjunktúrák ellanyhulása s a kohók egymásután beszüntették üzemüket az Egyesült Államokban, a magyar vasipar semminemű változáshoz nem jutott. Ugyancsak hasonló eset konstatálható ujabban is, amidőn az amerikai és a német vasipar újabb fellendülés előtt áll. Külföldön már erősen érezhetők a kedvezőbb konjunktúrák, nálunk ellenben minden a szokott keretek között mozog. A magyar vasipar tehát egyelőre függetlenül halad és a külföldi konjunktúrák alakulása nincsen semmi befolyással annak a jövőben történő kialakulására. *Mn.* (1).

Közgazdasági hírek.

A Magyar brikettidgyár r.-t., melynek alakulását lapunk m. évi számai egyikében jelentettük, 150.000 K alaptőkével (750 drb. 200 koronás részvény) jött létre. A igazgatóság tagjai: Söpkéz Sándor, Láng Gusztáv, ifj. Chorin Ferenc dr., Pfeiffer Ignác, Dessényi Gyula, Fürth Hugó, Klauber Ödön, Rónay Árpád és Fürth Gusztáv. A felügyelő-bizottság tagjai: Madarász Ernő dr., Siklóssy Gyula dr. és Fenyő Miksa dr. *Mk.* (3). — **Humboldt magyar gép-részvénytársaság** cég alatt Budapesten új vállalat alakult 100.000 K alaptőkével (100 drb. 1000 K részvény). Igazgatósági tagok: Anger József, Deeg Alfréd, Gondos Izsó, Mattes István és Zörner Richárd. Felügyelő bizottság: Schröder Henrik, Bartsch Gyula és Hochborn Károly. *Mk.* (3).

Mérlegek.

A Magyar Sangerhauseni gépgyár r.-t., a mely 1909. februárban alakult a sangerhauseni gépgyár magyarországi telepéből, most tette közzé 1909. szept. 30-án lezárt első mérlegét, a melyben 402.402 K gyártási eredménnyel szemben 229.489 K költséget és 30.000 K leírást számol el úgy, hogy a tiszta nyereség 142.913 K, ami az 1,200.000 K részvénytőke 11.9%-os kamatoztatásának felel meg. Szokatlan a nyereség- és veszteség-számla összeállításánál, hogy úgy a bruttó-nyereséget, mint az összes kiadásokat a társaság egy-egy összegben mutatja ki úgy, hogy nem állapítható meg, mennyit költöttek munkabérekre, tisztviselők fizetésére, adóra, kamatokra, stb. *Mk.* (3).

Piaczi hírek.

ÉRTÉKPIACZ. Értéktőzsdei árfolyam-jelentés.
(A Központi Váltóüzlet R.-T. Budapest, V., Szabadság-tér 3., eredeti heti tudósítása.)

1910. január 13—19.

	13-án	14-én	15-én	17-én	18-án	19-én
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár 4 ¹ / ₂ % kölesönkötvény	99·50	99·50	99·50	99·50	99·50	99·50
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvény	3120—	3120—	3120—	3120—	3120—	3120—
Magyar által. kőszénbánya 4 ¹ / ₂ % elsőbbbségi kötvény	—	—	—	—	—	—
Magyar ált. kőszénbánya részvény	645—	640—	645—	645—	645—	645—
Urikány-Zsilvölgyi kőszénbánya 4% elsőbbbségi kötvény	—	—	—	—	—	—
Beocsini cementgyári Unio r.-t. részvény	676—	673—	673—	673—	673—	664—
Északmagyarországi kőszénbánya részvény	334—	333—	330—	334—	330—	332—
Esztergom—szászvári kőszénbánya részvény	175—	175—	175—	175—	195—	195—
Felsőmagyarországi bánya- és kohómű részvény	610—	610—	610—	610—	610—	610—
Kőszénbánya és téglagyár (Drasche) részvény	558—	555—	555—	555—	555—	555—
Magyar asphalt r.-t. részvény	183—	183—	181—	186—	187—	187—
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. részvény	629—	630—	629—	628—	630—	632—
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. új részvény (1909. kib.)	598—	598—	598—	598—	598—	598—
Nadrágyi vasipar társ. részvény	470—	470—	470—	470—	470—	470—
Rimamurány-salgótarjáni vasmű r.-t. részvény	672—	671—	670—	667—	666·50	667·50
Schlick-féle vasöntőde és gépgyár r.-t. részvény	468—	465—	465—	469—	468—	468—
Klotild első magyar vegyi ipar r.-t. részvény	264—	264—	268—	268—	268—	268—

FÉMPIACZ. A rézpiacz szilárd irányzata, amely múlt évi november hóban az amerikai réztröszt tervének hírére kezdődött, még egyre tart. November óta a réz ára, lassan bár, de folyton emelkedett úgy, hogy november 5-én Londonban per kaszsa 57⁷/₁₆ font volt a réz jegyzése, január 10-én pedig 61¹¹/₁₆ fonton állott tonnánként. Ugyanilyen irányt vett ennek a fémnek az áralakulása Newyorkban is, ahol amerikai fontonként 12·50 = 13·62¹/₂ centre emelkedtek az árjegyzések. A réztröszt alakításának hírére kívül, amit különben elég sokan sem eleinte, sem most nem akarnak komolyan venni, az áremelkedésnek leginkább az az oka, hogy a réz fogyasztása a világ majd minden országában, de főleg az amerikai Egyesült-Államokban lényegesen emelkedett. A fogyasztás növekedése daczára a raktári készletek állandóan nagyobbak lettek ugyan, de a statisztika azt mutatja, hogy Amerikában a készletek szaporodása már nem olyan nagyarányú, mint az előző években, sőt néhány hónappal ezelőtt is volt; amíg pl. szeptemberben 7267 tonnával emelkedtek a készletek, októberben a növekedés már csak 908 tonna volt. Nemesak Amerikában csökkent a túlermelés, hanem az egész földkerekség összes rézkészleteiben hosszú idő után decemberben némi, aránylag csekély, apadás állt be, ami szintén a fogyasztás megnövekedésének a következménye. *Mk.* (3). — **A rézcsövek drágulása.** A magyar és osztrák rézhengerlőművek a réz árának drágulására való hivatkozással a vörösréz-csövek alapárát métermázsánként 10 K-val, a sárgaréz csöveket pedig 7 K-val fölemelték.

— **Az aluminium drágulása.** Az aluminiumművek legutoljára december közepén emelték föl ennek a fémnek az árát 18 K-val. Amint értesülünk, a német gyárak jan. 10-én újabb 15 márkás áremelést léptettek életbe úgy, hogy most az aluminium alapára 140 márka métermázsánként. *Mk.* (3). — **VASPIACZ. Az amerikai vaspiacz.** Newyorkból jelentik: Az Iron Age szaklap írja heti jelentésében: Nyersvasban az üzlet mérsékelten élénk, csupán 1910. második felére való szállítások tekintetében nyilvánul valamivel nagyobb kereslet. Nagyobb arányú tárgyalások folynak kovácsolt- és Bessemer-vas szállítása iránt, a melyekből 25000 tonnát a legutóbb elért áraknál 25 czenttel olcsóbban adtak el. Buffalói művek öntött és kovácsolt vasat nagy tömegekben eladtak. A déli művek jegyzése a következő volt: 14 dollár franko Birmingham első évnegyedre, 14½ dollár a második és negyedik évnegyedre. Alabamában és Tenesseben a készleteket a varrantokkal együtt 150000—175000 tonnára becsülik. Készacélban csupán jelentéktelen új kötések történtek. A vasutak keveset vásároltak. A vasúti sínek piacán a helyzet csalódást okozott, különösen a keleti piacokon. Dróttermékekben a forgalom állandóan élénk. *Bp.* (11). — **SZÉNPIACZ. Szénpiaczi hírek.** Kattowitzból jelentik: A szénpiacz helyzete változatlanul lanya. Míg múlt év decemberében a kereslet a termelésnek megfelelt, jelenleg a bányák a termelt mennyiséget nem tudják elhelyezni s kénytelenek a termelés egy részét a bánya rakóhelyeire dönteni, mi jelentékenny kárral jár. Az elmúlt hét átlagos termelése a 10000 kocsirakományt meghaladja. Koksiban és kovácsszénben a kereslet élénkebb. A morva-osztraui bányák a termelt mennyiséget könnyen eladják. Az osztrák államvasutak új tarifapolitikája folytán, az osztraui és karwini bányák új fogyasztó piacokat nyertek, a hol a versenyt az alsó-sziléziai iparszénnel könnyen felveszik. Az árak változtatlanok. *Bp.* (10). — **PETRÓLEUMPIACZ. Petróleumárak.** A Magyar petróleum-ipar r.-t. gyártmányai a következő árban jegyeztetnek: Császárolaj 38, egykereszt jegyü petróleum 31, háromkereszt jegyü petróleum 29, kétkereszt jegyü petróleum 27.50 K tiszta súlyu 100 kg.-ként, ingyen hordóval, tiszta göngysúly, Budapest-Ferenczváros állomásra állítva, vagy budapesti gyárában átvéve. A budapesti ásványolajgyár r.-t. árjegyzései a következők: Napjegyü (Standard) petróleum 27, A. B. C. petróleum (vitziszta) 28, Nobel-petróleum 31, császárolaj 37 K hordóval együtt. *Mk.* (3).

Osztalékok.

| **Az aczéltröszt nyeresége.** Newyorkból jelentik: Az aczéltröszt nyeresége az év utolsó negyedében állítólag öt millió dollárral emelkedett. A készlet egy millió tonnával növekedett. Az *osztalék* felemelését jelenleg nem tervezik; ez előreláthatóan, csak áprilisban fog megtörténni. *Bp.* (10).

Statisztika.

| **A világ fémtermelése.** A világ fémtermelése a múlt évben, tonnákban kifejezve, a következő volt: ólom 1,052.000, réz 738.900, horgany 722.100, ón 106.500, aluminium 18.100, nikkell 12800, kéneső 3.300, ezüst 6.217 tonna. Az előző évvel szemben az ólom 68.200, a réz 35.900, az ón 8.800 tonna emelkedést, a horgany 16300 tonna csökkenést mutat. Nem érdektelen, annak a

megemlítése, hogy az ólomtermelés a múlt évben először haladta meg az egy millió tonnát és a horgany amelynek termelése az előző évvel szemben oly jelentékeny csökkenést mutat, 1907-ben 36400 tonnával múlta felül az 1906-ban kimutatott eredményt. A mi a termelés értékét illeti, annak számadatai jelentékeny csökkenést mutatnak az előző évvel szemben. Az ólom értéke az 1907. évi 471. millió frankkal szemben 397.500.000 frankot, a réz értéke az előző évi 1.537.500.000 frankkal szemben 1.112.500.000 frankot, a horgany 442.500.000 frankkal szemben 371.200.000 frankot és az ón értéke az 1907. évi 423.700.000 frankkal szemben, 356.200.000 frankot tett. *Kg.* (50). — **A világ vasércz-készlete.** Tornebohn tanár szerint a világ vasérczkészlete a következő: Egyesült-Államok 1100 millió tonna, Nagy Britania 1000 millió, Németország 2200 millió, Spanyolország 500 millió, Oroszország 1500 millió, Franciaország 1500 millió, Svédország 1000 millió, Ausztria-Magyarországi 1200 millió tonna. *Bs.* (5).

Hírek.

Személyi hírek. | **KINEVEZÉS.** A pénzügyministerium vezetésével megbízott m. kir. miniszerelnök a marosujvári főbányahivatalhoz **Ebergényi Ámon** mázsaesküdtet, mázsatisztté nevezte ki. *Bp. Kzl.* (12).

Híradások. | **Illobán** a feltáró munkálatok serényen haladnak előre. A próbák kitünő üzemeredményeket ígérnek. Úgy halljuk, hogy az érczek értékesítése részben lúgozó-folyamat útján fog történni. Az Altnéder-féle lugozó-eljárás igen jó szolgálatot fog Illobán tenni. *Lts.* — **Uj szénfeltárás Horvátországban.** Erdődy Rezső gróf földbirtokán, Novi-Marofban az Ivančitza hegységben négy fénylőszéntelet. 1—2·2 *m.* vastagságban tártak fel. A telepek csapása 4 h 5°, dőlése 65—75°. *Mr.* (2). — **Ágyúgyár Magyarországon** cím alatt lapunk legutóbb megjelent számában hírét adtuk annak, hogy egy külföldi vállalat Magyarországon teljesen önálló ágyúgyárat akar létesíteni. Mint a *Honi Ipar* jelenti, a vállalat az osztrák *Skodaverke*, amely magyarországi vállalatába hat millió korona állótőkét szándékozik befektetni. Az új gyár, főleg tengerészeti célokra szolgáló nikkela-czél-ágyúk gyártására akar berendezkedni. *Bp.* (13). — **A körmöczbányai m. kir. pénzverőhivatal anyagszükséglete.** A körmöczi m. kir. pénzverőhivatal az 1910. évben szükséges: 800 *q* darabos koksztot, 6000 *q* kőszentet, 1000 *db.* pénzhordót, 600 *db.* rézgálichordót, 1200 *q* arzénmentes (B^o) kénsavat, 14000 márka üregtartalmú grafitolvasztótégelyt különféle nagyságban, 800 *kg.* ónt rúdokban és 400 *kg.* horganyt, kiván nyilvános versenytárgyalás útján beszerezni. A versenytárgyalás határideje: 1910. január 31., d. u. 3 óra. *Kg.* (2). — **Hely-**

színi főtárgyalás Brádon aranylopás kiderítése végett. A dévai kir. törvényszék, Brádon, f. hó 10-én, aranylopás kiderítése végett főtárgyalást tartott a helyszínén. *Ab.* (2). — **A kincstár aranybányavásárlásai.** *Kurovszky* Zsigmond kir. bányatanácsos, főbányahivatali főnök f. hó első hetében, *Pelachy* Ferencz k. bánya- és fémbeváltó hivatali főnök és *Medzny* János k. főbányabiztos kíséretében *Brádon* járt, ahol az államkincstár állítólag aranybányavásárlásokat tervez. *Ab.* (3). — **A nagybányavidéki magánbányászat érdekében.** A ker. bányaegylet nevében *Farkas* Jenő felsőbányai polgármester, *Makray* Mihály dr. nagybányai polgármester, *Moldován* László takarékpénztári igazgató, *Bay* Lajos volt orsz. képviselő, *Pokol* Elek bányatulajdonos, *Pap* Márton bányaegyleti jegyző, *id. Husovszky* József magánbányász s különben mindannyian magánbányatulajdonosok január 16-án d. e. 11 és 1/2 órakor Budapestre utaztak. Céljuk, hogy a magánbányászat érdekében küldöttségileg kérvényezzenek a pénzügyministernél. Az átnyújtandó emlékiratban az igazgatósági hányadnak, a 2 % kamat előlegnek, a kohó-közköltségnek, az olvasztási díjnak és a próbadíjnak eltörlését kérik s, hogy a fernezelyi kohó azért deficit nélkül működhessék: 150000 K subvencziót kérnek a részére. Kérik továbbá azt is, hogy a kohó működése terjesztessék ki a rézre is. Az eredményt a vidék őszszes magánbányászai nagy érdeklődéssel várják. *Nv.* (3). — **Magyar kir. kísérletező állomás robbantó-szerek megvizsgálására.** A »Montanistische Rundschau« (1910. 2. sz.) értesülése szerint a magyar kir. kormány, a robbantó-szerek megvizsgálására rendelt állami kísérletező állomás szervezését tervezi. *Lts.* — **Változások a selmeczbányai m. kir. bányaigazgatóság körzetében.** A szélaknai m. kir. bányahivatal 1909. évi december hó végével, mint különálló hivatal feloszlott, működése a pótkézelés időszakaszának lejártával, vagyis 1910. évi márczius hó végén megszűnik; helyébe január hó 1-ével, két ujonnan szervezett, a selmeczbányai és a hodrusbányai, bányahivatalok léptek életbe. A szélaknai m. kir. bányahivatalhoz tartozott alkalmazottak január hó 1-étől kezdve, szolgálattételük szerint a bányaigazgatósághoz, a selmeczbányai és a hodrusbányai bányahivatalhoz lettek beosztva, a szélaknai m. kir. bányamérnökség, mint kerületi bányamérnökség, közvetlenül a bányaigazgatóság alá lett rendelve. A selmeczbányai m. kir. bányahivatalhoz tartoznak: a szélaknai gépüzemvezetőség (a drótkötélgyárral, a szélaknai istállózással és az istvánházai kovácsműhelylyel), az Istenáldástáró-miksaaknai, az Erzsébet-zsigmondaknai-, a Ferencz-József-aknai bányaművezetőségek és a ribniki zúzóműfelügyelőség; a hodrusbányai m. kir. bányahivatalhoz tartoznak a hodrusbányai Finsterort-mindszenttárói a Schöpfertárói- és a vihnyei Ó-antaltárói bányaművezetőségek. *Lts.*

Főiskolai körökből

A főiskolai ifjuság kebelében fönnálló »Dunánineni Kör« f. hó 15-én ünnepelte meg Selmezbányán, a Városi Vigadóban fönnállásának 20 éves jubileumát. Műsoros estélyének kiváló sikert adott a zene- és ének-kar, 3—3 zene- és dalszámával; ugyszintén zajos tetszésnyilvánításban részesítette a közönség Réz Lola és Plenczner dialogját, Onczay Aliz szavolatát és Dávid monologját. Az estélyt a reggeli órákba kinyuló tánczvigalom követte. *Am.*

Társadalmi hírek.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.-T. rosznyóbányai telepének olvasó köre, melyet *Krausz Nándor* bányagondnok alakított buzgó fáradozással, f. hó 9-én igen szép ünnepélyt rendezett, amelynek műsorán felolvasás, szavolatok és énekszámok voltak. Különös érdeklődéssel hallgatta a nagyszámú vendégsereg az olvasóköri dalárdának szép készült-ségre és nagy szorgalomra valló énekszámait és örömmel vett tudomást arról a gondoskodásról és buzdításról, amelylyel a telep vezetősége máris oly nagy virágzáshoz juttatta az olvasókört. *Rh.* (3). — **A Salgó-Bányatelepi Olvasókör** 1910. évi január hó 22-én este 8 órakor a bányatelep hivatal helyiségeiben tánczczal egybekötött hangversenyt rendezett. A vendégek kényelmére külön vonat indult a salgói fogaskerekű vasuton az aczélgyári állomástól este 7 órakor. A hangverseny műsora a következő volt: 1. Vilja dal. (Lehár F.) Előadta a bányász zenekar. 2. Három magyar dal. (Szent-Galy Gyula.) Előadta az olvasóköri férfi-kar. 3. »Hegyek alján.« Keringő. (St. Seidl.) Előadta a salgói vonós zenekar. 4. A mama kedvence. Monológ. (Irta: Rudnyánszky Gy.) Előadta Zacharidesz Gusztáv. 5. Éljen a piros bor, piros vér. (Zsasskovszky Ede.) Előadta az olvasóköri férfi-kar. 6. »Pillangó« tánczpolka. (Ürsutz J.) Előadta a salgói vonós zenekar. 7. »Forrás-tündér« keringő. (H. Reinhardt.) Előadta a bányász zenekar. — **ELJEGYZÉS.** **Likker József** bányamérő Salgótarjából, eljegyezte Perényi Irénkét Ksodról. *Lts.*

Vegyes hírek.

Az osztrák szolgálati pragmatika. Az osztrák kormány elkészítette az állami tisztviselők szolgálati pragmatikájáról szóló javaslatot és a hozzá közelálló lapok már közölnek szemelvényeket is a Reichsrath elé kerülő javaslatból. Az osztrák javaslatból egyelőre még azok a részletek ismeretlenek, amelyek a felsőbőséghez való viszonyt és a fegyelmet szabályozzák. Azonban a cseh postahivatalnokok lapja már fontos részleteket közöl, amelyek a minősítésre, a minősítési táblázatok kezelésére és az előléptetés szabályozására vonatkoznak. A minősítés a végzett tanulmányoktól, a gyakorlatban tanusított képességektől, a közönséggel való érintkezésben tanusított magatartástól és a hivatalvezetéstől függ. A minősítésnek négy skálája van: kitünő, igen jó, kielégítő és kevésbé kielégítő. A tisztviselővel tudandó, hogy a feljebbvalója milyen minősítési skálába sorolta. Az illetőnek joga van követelni, hogy a feljebbvaló közölje vele a minősítés indokait. Ha e jogát tizennégy napon belül nem gyakorolja, úgy ehez már később nincs joga. Ha a tisztviselő az osztályozással nincs megelégedve, a következő fórumhoz felebbezhet. Csak kétszeri felebbezésnek van helye. Az előléptetés történik: 1. Magasabb hivatalba való bosztás útján; 2. bizonyos időközök szerint.

Magasabb hivatalba csak az juthat, akinek versenytársainál jobb minősítése van. Azonban fizetési fokozatban való előrehaladáshoz joga van minden tisztviselőnek, aki fegyelmiileg nincs büntetve, vagy fegyelmi úton nem zárattott el az előléptetés elől. Az időbeli előléptetés céljából a tisztviselők négy fokozatba osztandók: 1. olyanokra, akiknek főiskolai képzettségük van; 2. olyanokra, akiknek középiskolai képzettségük van, vagy középiskolai érettségivel egyenrangú bizonyítvánnyal rendelkeznek; 3. középiskolai végzettséggel, de érettségivel nem bírnak; 4. több, mint népiskolai képzettségük van. Akik már hivatalban vannak, azokra ez a rendelkezés nem vonatkozik. Az első fokozatba tartozó tisztviselők három év alatt léphetnek a X rangosztályba, öt év alatt a IX., hét év alatt a VIII. és nyolcz év alatt a VII. rangosztályba. A második fokozatban a tisztviselők mint gyakornokok három évet töltenek el és csak azután jutnak a XI. rangosztályba. Itt négy, a X.-ben hat, a IX.-ben nyolcz évet töltenek. A harmadik fokozatban három évig tart a gyakornokoskodás (amely ideiglenes jellegű alkalmaztatást jelent), azután pedig a XI. rangosztály következik hat évi szolgálattal, majd hét évvel a X.-be és nyolcz évvel a IX.-be jutnak. Ez a három csoport az említett osztályokon túl csak kötelező előléptetés útján juthat. Az említett rangosztályokig azonban az előléptetés feltétlen és automatikus. Csak fegyelmi úton rosszabbítható. A negyedik csoport (altisztek) külön szabállyal bír, amely azonban egyelőre még ismeretlen. Minden csoportban legalább kétheti szabadság van minden tisztviselőnek biztosítva. A maximum nincs meghatározva. *Pn.* (13). — **Tűz a budapesti kábelgyárban.** Múlt hét szombatján reggel, a Vizafogón levő kábelgyárban a kábel-maszsa, nem tudni mitől, meggyulladt. Mielőtt nagyobb baj támadhatott volna, a tüzet a gyár munkásai eloltották. *Mo.* (12).

Hírek a külföldről.

Szénhiány Angolországban. A Tees-menti aczélművek, a melyek kétezer munkást foglalkoztatnak, f. hó 16-án, szénhiány miatt beszüntették üzemeiket. *Us.* (12). — **Bányamívelés által veszélybe hozott község.** Egy prágai vasipartársulat tulajdonában levő bányát a hatóság rendeletére üzemen kívül helyeztek. *Vodikin* falu ugyanis, amely a bánya fölött épült, veszedelemben forog, ha az alatta fekvő bányászati üzemet folytatják. Részletek hiányoznak. *Us.* (11). — **Czément és mészipari kiállítás Berlinben.** A Berlinben 1910. évi november és deczember hónapjaiban rendezendő czément és mészipari kiállítás iránt nagy érdeklődés mutatkozik. A bejelentések száma már oly nagy, hogy már eddig minden hely le van foglalva a csarnokokban. A kiállítás igazgatósága elhatározta, hogy még egy újabb csarnokot épít, hogy a további jelentkezőket elhelyezhesse. Különösen nagy érdeklődést mutatnak a kiállítás iránt az építésszek. Több kiállító külön pavillont állít. *Kg.* (2). — **Rádiumbank Londonban.** Londonból jelentik: Az utóbbi napokban itt rádiumbank alakult, Anglia számára, mely óvadék és megfelelő kamat ellenében orvosoknak és tudósoknak 10—100 milligramm rádiumot ad ki. A bank egy millió márka értékű rádiummal rendelkezik és ezt az aránylag nagy mennyiséget úgy tudta megszerezni, hogy Guarda portugalliai város mellett, nagy rádium-telepet fedezett fel. *Us.* (12). — **A Witkovitzi vasművek áidozatkézsége.** Bécsi lapok jelentései szerint a witkovitzi vasművek vezetősége 200000 koronát adományozott a vasművek munkáságának jóléti intézményei javára s 100000—100000 koronát a hivatalnokok két nyugdíj-alapjának. *Et.* (12). — **Alagút Konstantinápolyban.** A »Newyork-Herald«-nak jelentik Konstantinápolyból, hogy Cook és Marson angol mérnökök a török kormánytól konczeszsiót kaptak az alagút építésére, amely a tenger alatt öszszekapcsolja Konstantinápoly európai és ázsiai városrészeit. *Bs.* (12). — **Bányadeputáció.** Poroszország kereskedelemügyi ministeriuma az új porosz bányatörvény-novellának, valószínűleg f. é. július hónapjában történő hatályba lépésével, egy

bányadeputáczióknak a tagjait fogja kinevezni, kik adandó esetben bányászati tárgyakban szakvéleményeket fognak adni. E bányadeputáció tervezett szervezete szerint, szakosztályokra fog oszlani. Ezen állandó tanácsotadó testület, megalakulásával, nemcsak egyes kérdésekről fog véleményt adni, hanem folytonos működésben állván, a folyó kérdéseket állandó figyelemmel fogja kísérni. A deputáció, előreláthatólag az állami és társulati bányászat műszaki tisztviselői, a bányabirtokosok és a bányamunkásoknak a sorából fog kikerülni. (Ausztriában az ipartanács montanisztikai szakosztálya, Franciaországban a Conseil de Mines bir analóg rendelkezéssel). *Mr.* (2). — **Az angol szénbányászat veszedelme.** Londonból jelentik, hogy az északi szénipar helyzete rendkívül veszedelmessé vál, mert a durhami bányamunkások küldöttei, akik 60.000 munkás képviselőjében tanácskoztak, elhatározták, hogy felszólítják a többi özszeses bányamunkásokat, hogy azonnal hagyják abba a munkát. A szénhiány mindjobban válik érezhetővé. Néhány északangolországi iparvállalat már be is szüntette a munkát. Az angol gázműveket is nagy veszedelem fenyegeti. *Pn.* (13).

Munkásügyek.

Hatáskör a bányatársulások által biztosított munkásoknál. A m. kir. Curia 1909.

okt. 14.-én 3185.1909. sz. a. kelt ítéletében kimondotta, hogy: »Az 1907: XIX. t.-cz. 82. §-a szerint a munkaadó más esetekben, mint amelyeket e §. megállapít, az e törvény értelmében biztosítottakkal szemben balesetből kifolyólag kártérítéssel nem tartozik; már pedig a törvénynek ez a rendelkezése minden a törvény értelmében biztosítottakra, tehát, úgy az országos pénztár, mint a bányatörvény alapján létesített társulások által biztosítottakra egyaránt vonatkozik.« *Bg.* (1).

Az angol bányász-sztrájk fejleményei. Londonból jelentik: A northumberlandi bányamunkás-szövetség által a nyolcz órai munkástörvény megvitatására kiküldött bizottság több vidéki bizalmi férfival egyetemben f. hó 14.-én New-Castleben gyűlést tartott, a melyen megállapították, hogy a helyzet változatlan, újabb koncessziókat nem értek el és újabb csatlakozások az üzemüket beszüntetett bányákhoz nem történtek. A szénbányatulajdonosok szövetségének Durhamban, ugyancsak január hó 14.-én tartott közgyűlésén konstatálták, hogy az ottani bányaművek 68. százaléka munkáját folytatja. Durhamban január 12.-én a bányamunkások szintén nagy-gyűlést tartottak, ami a nagy közönségben azt az aggodalmat keltette, hogy az egész országot, általános sztrájk fenyegeti. Ez az aggodalom ez idő szerint alaptalan. *Bp.* (12). — **A krekai állami köszénbánya** 500 munkása sztrájkba lépett. *Mk.* (3).

Balesetek.

Alsószalánkon, a Rimamurány Salgótarjáni Vasmű R.-T. vaskőbányájában. *Holló* János csatlós **csille-tolás** közben bal kezét elvesztette; — *Spancz* Lőrincz pedig **közet-omlás** közben elpusztult. *Szh.* (3). — *Bindt*-bányatelepen, *Weszter* Rudolf csillér, f. hó 12.-én a **gurítóba esett** és súlyosan megsérült. *Szh.* (5). — *Gyaláron*, a kincstári Mihály bányában f. hó 17.-én **dinamittal-robbantás** közben két munkás halálosan megsérült. Az egyik lakásán meghalt, a másik haldoklik. A vizsgálatot megindították. *Us.* (14). — *Lupényben*, az Északi bányában váltó kiácsolása közben,

szénomlás következtében egy munkás halálosan megsérült és pár órai szenvedés után sebeibe belehalt; — az István bányában, f. hó 15-én, **közetomlás** folytán súlyosabb természetű sérülés történt; — végre az Ilona-bányában, a közel-múltban, **robbantó-lövés** közben egy munkás könnyebben megsérült. *Pm.* — *Bpsten*, f. hó 21-én reggel a Viza-fogó 1460 sz. alatti *lemezgyárban* a felvonó gép Weisz Kálmán nap-számosra esett, aki fején súlyos zúzódást szenvedett. A Rókus-kórházban ápolják. *El.* (17.)

Szakoktatás.

A M. Kir. Technológiai Iparmúzeum igazgatósága folyó évi január hó 23-tól márczius hó 5-ig gyakorlati tanfolyamokat rendez az *autogén hegesztési eljárások* megismertetésére és begyakoroltatására. A tanfolyamon résztvehetnek: önálló épület-, díszmű- és géplakatos mesterek, műszerészek és rokonszakmájú iparosok, továbbá a jelentkezés sorrendjében ezek szakmunkásai is. Összesen hat tanfolyam fog tartatni a következő időbeosztással: I. tanfolyam: 1910 január 23—29-ig, II. tanfolyam: 1910 január 30-tól február 5-ig, III. tanfolyam: 1910 február 6-tól február 12-ig, IV. tanfolyam: 1910 február 13-tól február 19-ig, V. tanfolyam: 1910 február 20-tól február 26-ig, VI. tanfolyam: 1910 február 27-től márczius 5-ig. Az egyes tanfolyamok egyfolytában 7 napig tartanak. Az előadások mindenkor vasárnap d. e. 9—12-ig, a gyakorlatok pedig hétköznapokon este 6—9-ig fognak tartatni. Beiratkozni lehet naponként d. e. 9—1-ig és d. u. 3—6-ig az intézet igazgatóságánál (VIII. ker., József-körút 6). Vidékiek a tanfolyamon való részvételüket írásban is bejelenthetik. A bejelentésben feltüntetendő: a név, foglalkozás, lakóhely és az, hogy melyik tanfolyamon kíván résztvenni. Tekintettel arra, hogy egy-egy tanfolyamra csupán 12 résztvevő vehető fel, a felvételt a jelentkezés sorrendjében fogják végezni. Tandíj nincsen, beiratkozásért 2 korona fizetendő.

Irodalom.

Lapszemle.

A Bányászati és Kohászati Lapok 1910. évi XLIII. évfolyama I. kötetének 2. száma a következő tartalommal jelent meg: Hült József, írta *Farbaky István*; Az anyavizsgálók nemzetközi kongresszusa Kopenhágában, közlik *Sobó Jenő* és *Barlai Béla* Dr. főiskolai tanárok; A dommarfveti elektromos nagyolvasztó üzeme, írta *Katona Lajos* okl. kohómérnök; Bányászati és kohászati hírek; Irodalom; Közgazdasági hírek; Egyesületi ügyek; Hivatalos rovat. Pályázatok. *Lts.*

Angló-American

finom angol úri szabóterem

Budapest, VIII., Baross-utca 4. szám I. em.

A lelegegánsabb és legfinomabb úri öltönyöknek és felöltőknek egyedül az **Angló-American** cég a speciális készítője, kizárólag angol
:: kelméből. ::

1-52

== **Készpénz, valamint amerikai hitelrendszer.** ==

! Villamos zseblámpa !

Mindenkor használatra készen. Gyenge nyomás az
:: ujjal és élénk villamos fény árad szét. ::

Teljesen veszélytelen!

Könnyen és kényelmesen hordható a zsebben és évekig használható.
A villamos battéria, ha már felhasznált, újjal helyettesíthető.

== **Ára teljes felszereléssel 3 korona.** ==

Nagyító lencsével 4 K.

Battéria 1 K.

Szétküldés utánvétellel.

1-52

Neumann József

Budapest, VIII., Örömvölgy-utca 16. szám.

PAULOVITS JÁNOS

Cs. és k. sz. orvosi kötszerész.
Patent sérvkötő, haskötő köldök-
kötő. ::

Budapest, VII., Akácza-u. 24. szám, földsz

Erős bányasérvkötők, érszorítók, haskötők, vesetartók, műlábak, műkezek, támgépek, érharisnyák, egyenestartók, valamint mindennemű orthopédiai kötszerek lejutányosabb árban. 1-26

Árjegyzés ingyen és bérmentve. — Minden saját készítmény.

Sza- **köszén** és sza- **bad** = **barnaszénterüle-**
teket 300 és 200 magyar hold kiterjedésben ismer gyakorlati
szénbányász. Kérdezősködések 10 filléres póstajegy
— csatolása esetén „141 V.” jelige alatt továbbit a szerkesztőség. 1-3

A hirdetésekre való reflektálásakor kérjük mindig lapunkra hivatkozni.

